

NAGY ORSOLYA

A másik Amerika

Kritika

A neo-westernben nincsenek pisztolyhősök, nincs ellovagolás a naplementébe. Van viszont por, piszok, kilátástalanság, szabad fegyverviselés, miközben az erőszak kényszer, a dolgok mozgatórugói pedig nagyon is valós és kézzelfogható erők – például az elszegényedés és a vissza nem fizethető bankkölcsönök, amelyek egész családokat sodornak veszélybe, és végképp elmosás a határt a műfaj aranykorában megszokott és megszeretett jó- és rosszfiúk között.

Az itthon is igen ismerős probléma, az ingatlanhitelek okozzák a magyarul elég szerencsétlen címet kapott *A préri urai* (*Hell or High Water*) főszereplőinek gondjait is. Bár annak, aki megnézi, egyértelmű, hogy a cím ironikus, mégis félrevezető képet fest a semmitmondó westernpanel egy olyan

Jeff Bridges
és Gil Birmingham

NAGY ORSOLYA (1983, Nagyvárad) 2008-tól a Reggeli Újság riportere, majd szerkesztője. 2009-től négy éven át a Krónika nagyváradai tudósítója, majd a Digi 24 román nyelvű hírtelevízió riportere. Kétévnyi gyermeknevelési szabadság után jelenleg a nagyváradai Szigligeti Színház irodalmi titkárságának román és angol fordításokért felelős munkatársa.

történetről, amelyben ha ura is bárki a prérinek, azok biztosan nem a főszereplők. Anélkül, hogy nyelvészeti eszmefuttatásba bonyolódnánk, érdemes megjegyezni, hogy az eredeti angol cím egy olyan kifejezés, amelyet magyarra valahogy úgy lehetne átültetni, hogy „történjék bármi”, esetleg „ha vénasszonyok potyognak az égből, akkor is”.

Ilyen megkerülhetetlen és halaszthatatlan a feladata a főszereplő testvérpárnak. A két férfi nemrég temette el az idős anyját, aki után egy súlyos adósságokkal terhelt farm maradt.

Egyikük, Toby családos ember, a másik, Tanner pedig nemrég szabadult a börtönből (Chris Pine és Ben Foster). Az öreg, de nem vén seriff (Jeff Bridges) és társa (Gil Birmingham) folyamatosan a nyomukban van. Jófiú, rosszfiú – mondhatnánk, de ebben a világban ez nem ilyen egyszerű. David Mackenzie rendező a lepukkant texasi kisváros szürke díszletei közé lépten-nyomon becsempészte a valódi úr (ha már van úr a prérin), az amerikai bankrendszer jobb étellel kecsegtető óriásplakátjait, amelyek a film első percétől kezdve árulkodnak arról, mi is az oka annak, hogy két, elsőre hétköznapi tünő fickó egyszer csak elkezdi bankot rabolni.

Talán nem véletlen, hogy a gazdasági válság utáni Amerika megtalálta, vagy inkább újrafelfedezte magának a western műfaját. A vadnyugati vagy arra hajazó történetek ugyan nem haltak ki teljesen az utóbbi évtizedekben, gondoljunk csak a Coen testvérek *Nem vénének való vidék* című filmjére (*No Country for Old Men*), amely óriásit szolgált a 2008-as Oscaron, de ott még ugyanannyira jelen van a transzcendens, mint a realitás. A még újabb kori, elkeserítő rögválóságot bemutató neo-western filmes gyökereit a világ másik felén, Ausztráliában érdemesebb keresni, ahhoz pedig, hogy megértsük, honnan ered az a búskomorság, amely *A préri urait* is áthatja, elég, ha egyszerűen körülnézünk. A bedőlt hitelek, az otthonunk elvesztésének fenyegetése olyan kor-

Bankrablás

társ és univerzális téma felvetés, amely egy Romániában vagy Magyarországon játszódó cselekményben ugyanúgy tudna működni. Csak hogy az az ingatlanlufi, amelyről egyébként 2015-ben nagyon szórakoztató formában forgatott filmet Adam McKay *A nagy dobás* (*The Big Short*) címmel, mégiscsak a tengerentúlon pukkant a legnagyobbat.

Akkorát, hogy a lökéshullám még a westernhősöket is képes volt magával sodorni, és akkorát, hogy időközben magáról az amerikai álomról is valamelyest lehullt a lepel. Hollywoodot azért hívták évtizedekig álmogyárnak, mert valóban álmokat árult egy mozijegy áráért. Ha jól megnézzük, szinte minden hollywoodi film, ami látszatra hétköznapi emberekről szól, valójában a gazdagok világában játszódik: mindenki óriási, palotaszerű házakban lakik, minden családtagnak saját autója van, és így tovább. „A másik Amerika”, a nem mélyszegénységben tengődő, de hónapról hónapra, fizetéstől fizetésig élő (ez a tengerentúlon szinte szitokszó) milliók világáról alkalmasint hallani sem lehetett egészen az utóbbi évekig.

Ezt a tabut döntötte meg egyébként az idei Oscaron legjobb filmként díjazott *Holdfény* (*Moonlight*) is, és ezzel a megkövesedett trenddel megy szembe *A préri urai*, amely a fentebb már említett univerzális és bárhová átértezhető témák mellett megmutat néhány specifikusan amerikai – még közelebről texasi – jellegzetességet is, amelyeken keresztül talán vala-

melyest megérthető az amerikai néplélek és annak gyökerei is. Képzeljünk el például egy olyan bankrablást, amelyben minden, a bankban épp ügyeket intéző gyanútlan állampolgárnak fegyvere van. Itt, délen még él az emberekben az amerikai történelem vadnyugati szeletének emléke, amikor a végtelen mezőkön nem számíthattak igazságszolgáltatásra vagy törvényre, maguknak kellett megtenniük a maguk igazságát, vagy megvédeniük az – egyébként vérrel és erőszakkal szerzett – földjeiket, tulajdonukat. Ezt az aspektust a film nagyon újszerűen és ironikusan kommentálja is. A seriff társa és barátja ugyanis amerikai őslakos, kevésbé polkorrekt kifejezéssel élve indián. A két öreg megállás nélkül ugratja egymást, és a film legemlékezetesebb mondata épp az indián rendőr szájából hangzik el – a poén lelövése nélkül, a szereplő néhány szóban összefoglalja, ki is zsákmányolt ki kit a múltban, illetve a jelenben.

Bár van benne akció, bankrablás és némi lövöldözés is, *A préri urai* mégis alapvetően dráma. Igazi színészfilm, amely-

ben meggyőződhetünk arról, hogy Jeff Bridges még mindig a legnagyobb amerikai filmszínészek között van. Figurája valahol a régi vadnyugat maradványa: nemcsak magányos, hanem elmagányosodott pisztolyhős, akinek egyetlen barátja maradt, maga is a néptörténelmek egy véres időszakára emlékeztető relikvia, aki még éppen meghallgatja, de már nehezen viseli el a cinikus seriff öreg poénjait. Nekik kell szembeszállniuk az új, másképpen vad nyugattal, miközben megpróbálják megtartani morális iránytűjüket. Ebben a balladisztikus hangvételű, költői filmben mi nézők kapjuk azt a nehéz feladatot, hogy a komplex karakterek között megtaláljuk azt, aki szerintünk jó vagy épp rossz, és eldöntsük, a többek által lezáratlannak tartott befejezés után vajon minek kellene történnie, hogy helyreállhasson a világ rendje.

A préri urai
(Hell or High Water),

2016

Rendezte: David Mackenzie

Írta: Taylor Sheridan

Fényképezte:

Giles Nuttgens

Szereplők: Jeff Bridges,

Chris Pine, Ben Foster,

Gil Birmingham

Ben Foster és Chris Pine

106

Fölül:

Sánta Csaba: Önarckép madarakkal, 1994;

alul:

Sánta Csaba: Nász, 2005